

Márton Áron

Hány román tanító nem tudott magyarul a régi Magyarországon?

Készséggel elismerjük, hogy az államnak joga van megkövetelni a közszolgálatot teljesítő polgáraitól, hogy az állam hivatalos nyelvét ismerjék. A tanítókra ez még fokozottabb mértékben áll, hiszen nekik még tanítani is kell az állam nyelvét az iskolában. Magyarországon szintén voltak erre vonatkozó törvények és rendeletek, s bár ott hasonlíthatatlanul több idejük volt a kisebbségeknek, hogy az állam nyelvét megtanulják, a magyar állam szabadelvűen és igen méltányosan kezelte ezt a kérdést.

A magyar népszámlálási adatok szerint Erdélyben – csak a 15 vármegyét véve tekintetbe – a tanítók összes száma, a nőket is beleértve, 1890-ben 3732, 1900-ban 4136, 1910-ben 4699. Ebből magyarul nem tudott 1890-ben 723 (19,4%), 1900-ban 264 (6,4%), 1910-ben 54 (1,2%). 1890-ben, tehát 11 évvel az 1879. évi XVIII. t. c. megalkotása után, amely valamennyi népiskolában elrendelte a magyar nyelv kötelező oktatását és a tanítói képesítést is a magyar nyelv tudásához kötötte, még mindig olyan 723 tanuló volt Erdélyben, aki saját bevallása szerint nem tudott magyarul. A magyar állam tehát éppen a román tanítókkal szemben alkalmazta a legnagyobb mértékű méltányosságot. Nem mutatható ki egyetlen eset sem arra, hogy valamelyik tanítót elmozdították volna állásából minden nyugdíjigény nélkül csak azért, mert nem felelt meg a törvények követelményeinek.

A valóságban azonban jóval több lehetett a magyarul nem tudó tanítók száma, mint amennyit a népszámlálások jeleznek. A népszámlálásnál ugyanis a magyarul keveset tudó, tehát a magyar nyelvet oktatni nem képes tanítók jó része magyarul tudónak jelezte magát. A tanfelügyelők azonban évről évre pontos adatokat gyűjtöttek össze a tanítók magyar nyelvtudásáról, s ezek egészen más képet adnak a helyzetről. Az 1900–91. tanévről Erdély adata külön is megvan a tanfelügyelői jelentésekben. Ezek szerint az erdélyi 15 megyében 802 tanító nem bírta a magyar nyelvet oktató képességgel (lásd az 1901. évi Statisztikai Évkönyvet), s ezeknek túlnyomó többsége román volt. A királyhágón túli megyék román tanítóit is számítva, legalább 1000-re (a román tanítók egyharmadára) rúgott azoknak a román tanítóknak a száma, akik 21 évvel a törvény megalkotása után még mindig nem tudtak magyarul.

Erdélyi Iskola – 1934/35. II. évf. 1–2 sz. 23. p.